

OPONENTSKÝ POSUDEK DISERTAČNÍ PRÁCE

Násilí v díle Marka Ravenhilla, Martina McDonagha a Sarah Kaneové

Autorka práce: Andrea Hoffmanová

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Marcel Arbeit, Dr.

Disertační práce Andrey Hoffmanové pojednává na téma „Násilí v díle Marka Ravenhilla, Martina McDonagha a Sarah Kaneové“, třech současných britských dramatiků spojených s tzv. cool dramatikou.

V úvodní části autorka definuje divadlo „in-er-face“, tj. anglickou odnož cool (či coolness) dramatiky, jeho kulturní a společenský kontext a také dobu, která mu bezprostředně předcházela a na níž divadlo in-er-face reagovalo. Jako klíčovou vidí autorka proměnu politického a společenského klimatu devadesátých let minulého století, která podpořila růst nové generace dramatiků, z níž Mark Ravenhill, Martin McDonagh a Sarah Kaneová vyšli. Současně upozorňuje na kontroverze a vlny odporu, které cool dramatiky doprovázejí, které však rovněž podněcují zvědavost a zájem publika, stejně jako senzacechtivost novinářů a popularitu samotných autorů.

V následujícím oddíle se autorka snaží nahlédnout a osvětlit přítomnost brutality na jevišti jakožto dominantního jevu divadla in-er-face. Předkládá i stručný přehled násilí v divadelní historii, od antiky až po bezprostřední předchůdce cool dramatu, z něhož vyplývá, že in-er-face vychází z velké části z domácí, ale i světové divadelní tradice. Další části práce se věnují výše jmenovaným dramatikům, mapují a stručně charakterizují jejich tvorbu a poté podrobují vybraná díla detailnější analýze v souvislosti s ústředním tématem.

Autorka se vyjadřuje obratně a po jazykové stránce je práce celkově zdařilá. K citacím používá dostupných překladů, nejsou-li pak tyto k dispozici, uvádí vlastní překlad a původní text v poznámce pod čarou. Stejně přistupuje k odkazům, což je možná méně přehledné a místy jsou reference opomenuty (např. str. 55, 65). Práce má odpovídající formální náležitosti. Drobnou výjimkou jsou grafické nesrovnalosti v uvádění názvů her či anglicismy v poznámkách („see“ namísto „viz“).

V následné analýze se autorka opírá nejen o kritické čtení primárních zdrojů a sekundární literaturu, ale také o osobní diváckou zkušenost. Práce tedy z části reflektuje uvádění a recepci diskutovaných autorů na českých jevištích.

Vzhledem k soudobosti tématu neměla autorka dle svých slov k dispozici objemný korpus sekundární literatury, z něhož by mohla čerpat. Využívá tedy hojně různorodých internetových zdrojů,

zejména divadelních recenzí, a inspirace z jiných vědních disciplín. V kontextu díla Marka Ravenhilla např. aplikuje teorii násilí Ericha Fromma (homo mechanicus a homo consumens) a Foucaultův koncept diskurzu a disciplinární společnosti a pomocí koncepce lidské destruktivity Konráda Lorenze (zejména pak jeho chápání agrese jako reakce na frustraci) analyzuje hry Martina McDonagha. V případě Kaneové dokládá převážně divadelní inspirace pro zobrazované motivy násilí. Autorčino pojetí tématu a jeho interpretace je selektivní, ale inspirující.

Je škoda, že autorka nevyužila širší kontext teorie násilí a již naznačené divadelní tradice násilí. Bylo by zajímavé zkoumat kupříkladu ritualizované násilí a pojetí oběti antické tragédie ve vztahu k současným hrám či srovnat lyričnost a mrzačení údů *Očištěných s Titem Andronikem*. Autorka pracovala pouze s několika selektivními koncepcemi násilí (Fromm, Lorenz – autorka využívá i teorii Michela Foucaulta, ale je zřejmé, že jeho práce podrobně nestudovala). Premisy, které jí tyto teorie skýtají, vedou k bezesporu relevantním a pozoruhodným zjištěním. Na druhé straně však řada aspektů násilí zvoleným teoriím buď neodpovídá, nebo zůstávají neosloveny (např. motiv sebepoškozování, oběti a sebeobětování a zejména aspekt verbálního násilí). Výsledná analýza tak místy trpí sklonem k povšečnosti, kdy dochází ke kumulaci obdobných argumentů namísto jejich hlubšího rozvíjení.

Autorka rovněž pomíjí strukturní roli násilí, jak o ní píše Boles v eseji „Násilí v Royal Court: *Kráska z Leenane* Martina McDonagha a *Shopping and Fucking* Marka Ravenhilla“ (Violence at the Royal Court: Martin McDonagh's *The Beauty of Leenane* and Mark Ravenhill's *Shopping and Fucking*): „Chci tvrdit, že jejich násilí není samoučelné, zejména protože oba dramatikové úspěšně mísí násilí s hypnotickými a ozdravnými silami vyprávění. Ve své podstatě, McDonagh užívá násilí k narušení kouzla vyprávění, zatímco Ravenhill jej používá jako způsob „uskutečnění“ příběhu.“ (Boles, in: John W. Frick, 1999)

Práce dokazuje, že divadlo in-er-face zasluhuje kritickou a diváckou pozornost a není pouhým šokujícím výstřelkem, jak je vnímán negativní kritikou. Nejsou však některé argumenty oponentů divadla in-er-face legitimní? Vyvolávají kupříkladu Ravenhillovy hry vůli ke změnám, po kterých autor volá? Předkládají jeho hry jednostrannou, pesimistickou vizi současnosti, nebo otvírají šanci naději? Jaký vliv a roli v souvislosti s násilím na jevišti vykazuje v Ravenhillových hrách virtuální realita? Lze upřesnit vztah mezi populární kulturou a divadlem in-er-face (viz str. 19)?

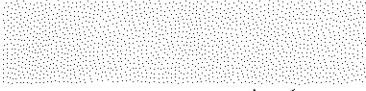
Autorka zdůrazňuje grotesknost McDonaghových her a psychologickou zploštělost jeho postav (vyjma *Krásky z Leenane*). Přispívá humorné odlehčení k umocnění zobrazovaného násilí a diváckého prožitku, či naopak? Ubírá nedostatek psychologie McDonaghových postav na působnost jeho dramatu, nebo lze tento jev interpretovat jako postmoderní element? Lze podobným způsobem nahlížet i typ brutality, který v souvislosti s McDonaghem klasifikuje jako „násilí pro násilí“? Do jaké míry je grotesknost postav (např. otce Welshe) součástí textu či v kompetenci režiséra a hereckého

pojetí (viz str. 92)? Skutečně se otec Welsh zabývá malichernostmi (viz str. 93)? Jakou roli v jeho hrách, zejména co se týče aspektu frustrovaných vztahů a ambicí, hraje irské venkovské prostředí? Jak je ovlivňuje tradice irského písemnictví, pro které je domácí násilí takřka archetypální?

V úvodním pojednání o násilí autorka operuje s pojmem katarze. Do jaké míry je tento koncept platný či uplatnitelný u dramát Ravenhilla, McDonagha a Kaneové? Mark Ravenhill je ve stejném oddíle řazen do typu „horké“ in-yer-face dramatiky. Jak by v tomto ohledu autorka definovala dva zbývající spisovatele?

Práci Andrey Hoffmannové **doporučuji** k obhajobě.

V Brně, dne 10. října 2011

Mgr. Lucie Podroužková, Ph.D.